

Verwey-Jonker Instituut

Onderzoek naar maatschappelijke vraagstukken

Drs. Esmý Kromontono
Drs. Trudi Nederland

**Ervaringen met de éénmalige
herbeoordeling**

Onderzoeksverslag

Kromme Nieuwegracht 6

3512 HG Utrecht

Telefoon 030-2300799

Fax 030-2300683

e-mail: secr@verwey-jonker.nl

www.verwey-jonker.nl

Augustus 2005

Inhoud

Inleiding	3
De oproep en begeleiding	3
Situatie na de herbeoordeling	4
Reden van wijziging van de uitkering	7
Mate van arbeidsongeschiktheid	7
In bezwaar of beroep	9
Weer aan het werk	9
Reïntegratie	10
Werksituatie	11
Kenmerken van de deelnemers aan de enquête	11
Soort uitkering	12
Samenvatting	12
Bijlage: tabellen	14

Inleiding

Het UWV is op 1 oktober 2004 begonnen met de éénmalige beoordeling van arbeidsongeschikten (met een uitkering volgens WAO, Wajong en WAZ) die (op 1 juli 2004) jonger zijn dan 50 jaar. Deze herbeoordelingen zijn ingrijpend, omdat ze uitgevoerd worden op basis van veel strengere criteria dan de gebruikelijke herkeuringen. Het kabinet wil dat veel mensen weer actief deelnemen op de arbeidsmarkt en dus minder of niet afhankelijk zijn van een uitkering. Dat houdt in dat mensen die al gedeeltelijk werken, na de herbeoordeling soms meer of voltijd moeten gaan werken en mensen die niet werken gedeeltelijk of soms weer geheel aan het werk moeten zien te komen. De LVA (Landelijke Vereniging van Arbeidsongeschikten) wil graag weten wat de ervaringen zijn van mensen die een herbeoordeling hebben ondergaan.

Het Verwey-Jonker Instituut is door de LVA gevraagd om de ervaringen van mensen met de herbeoordeling, te onderzoeken. Het LVA heeft in samenwerking met het Verwey-Jonker Instituut een vragenlijst ontwikkeld. De vragenlijst is vanaf januari 2005 uitgezet via het netwerk van de LVA, waaronder veel lokale gesprekken. Ook was er een mogelijkheid om de vragenlijst via de website van de LVA op internet in te vullen. In de vragenlijst is bijvoorbeeld gevraagd of mensen goed geïnformeerd zijn over de procedure, of zij zich voldoende hebben kunnen voorbereiden, wat de uitkomst is van de herbeoordeling en of ze er tevreden mee zijn.

Tot eind juni zijn er zestig ingevulde vragenlijsten ontvangen. De meeste vragenlijsten zijn digitaal ontvangen; bijna drievierde (70%) van de vragenlijsten zijn op het internet ingevuld. Van de zestig vragenlijsten zijn er tien niet bruikbaar.¹ De analyses zijn daarom gebaseerd op vijftig vragenlijsten². Achteraf blijkt dat drie van deze vijftig vragenlijsten ingevuld zijn door mensen die ouder zijn dan 50 jaar. Zij horen dus niet tot de groep mensen die een herbeoordeling moeten ondergaan, maar omdat nieuwe berekeningen de resultaten van het onderzoek niet noemenswaardig beïnvloeden, hebben we geen herberekeningen gemaakt.³ Hier volgen de resultaten van de enquête.

De oproep en begeleiding

Tijd tussen oproep en verschijnen bij het UWV

De éénmalige herbeoordeling is gestart vanaf 1 oktober 2004. Iets meer dan de helft van de arbeidsongeschikten (56%) is in 2005 opgeroepen voor de éénmalige herbeoordeling. Bijna drievierde van de arbeidsongeschikten moest vrij snel na de oproep bij het UWV verschijnen. 36% geeft namelijk aan 'minder dan een week' en nog eens 36% geeft aan 'ongeveer 2 weken'. Bij ongeveer een kwart (24%) heeft het ongeveer 3 weken of langer geduurd (zie bijlage 1 tabel 1).

¹ 10 mensen hebben aangegeven dat hun herbeoordeling voor 1 oktober 2004 heeft plaatsgevonden, maar waarschijnlijk ging het bij hen om een herkeuring. De start van de éénmalige herbeoordeling is vanaf 1 oktober 2004.

² Echter bij 4 van de 50 vragenlijsten is de datum van oproep niet ingevuld.

³ Het is bovendien opmerkelijk dat deze drie mensen hun herkeuring wel strenger hebben ervaren dan eerdere herkeuringen. Ook het LVA krijgt signalen van mensen die hun herkeuring als een eenmalige herbeoordeling ervaren, ondanks het feit dat ze door het UWV zijn geïnformeerd dat ze niet onder die procedure vallen.

Het UWV hanteert als uitgangspunt dat er ten minste twee weken zitten tussen de oproep en de keuring. Het is dus opmerkelijk dat zo'n groot aantal binnen die termijn is gekeurd. Afgezien van een onzorgvuldige procedure kan hier de verklaring zijn dat men wordt gebeld om sneller te komen omdat er een gat in de agenda van de verzekeringsarts is gevallen. Het UWV probeert die gaten zoveel mogelijk op te vullen omdat er al een (grote) achterstand bestaat ten opzichte van de geplande aantallen herbeoordelingen.

Hulp bij voorbereiding op de herbeoordeling

34 arbeidsongeschikten (68%) geven aan dat zij geen hulp hebben gekregen bij de voorbereiding op de herbeoordeling. Van de andere 16 arbeidsongeschikten (32%) die wel hulp kregen, geven 12 arbeidsongeschikten (75%) aan dat zij hulp kregen van een gezinslid of familielid. Twee arbeidsongeschikten (13%) kregen hulp van de vakbond en nog eens 2 arbeidsongeschikten (13%) hebben van de psychiater en neuropsycholoog en van het WAO platform hulp gekregen (zie bijlage 1 tabel 2). Een vrouw vertelt welke invloed de oproep heeft gehad op haar welzijn:

“Ik schoot na de oproep dusdanig in de stress dat een depressie dreigde. Een spoedconsult bij de psychiater was noodzakelijk. Gezien de ernst van mijn toestand heeft hij toen gebeld met de verzekeringsarts die mij zou keuren. En de psychiater heeft de functioneringslijst met mij doorgenomen”.

Uit bovenstaande blijkt dat arbeidsongeschikten na de oproep vrij snel moeten verschijnen bij het UWV. Goede begeleiding ontbreekt bij de voorbereiding op de herbeoordeling; de arbeidsongeschikten zoeken vaak hulp in de familiesfeer. Het is opmerkelijk dat er zo weinig gebruik is gemaakt van het begeleidingsaanbod van lokale spreekuren en de vakbonden. Een mogelijke verklaring is de korte voorbereidingstijd. Een andere verklaring kan zijn dat de respons vooral via de website van de LVA is gekomen van mensen die de weg naar het genoemde begeleidingsaanbod niet kennen. De deelnemers aan de enquête komen uit verschillende delen van het land (zie bijlage 1 tabel 3).

Situatie na de herbeoordeling

Wijziging uitkering

Bij 40 arbeidsongeschikten (80%) is de uitkering na de herbeoordeling gewijzigd. Bij 10 arbeidsongeschikten (20%) is dat niet het geval (zie bijlage 1 tabel 4). Verder is er gevraagd of zij het eens zijn met de uitkomst van de herbeoordeling. Slechts een klein percentage (20%, 10 arbeidsongeschikten) is het eens met de uitkomst van de éénmalige herbeoordeling. Uit de onderstaande tabel blijkt dat het hierbij gaat om zeven mensen die hun uitkering zien gecontinueerd.

Tabel Wel of niet eens met uitkomst éénmalige herbeoordeling

		Bent u het eens met de uitkomst van de éénmalige herbeoordeling?				Totaal	
		Ja		Nee		Aantal	%
		Aantal	%	Aantal	%		
Is uw uitkering na de herbeoordeling gewijzigd?	Ja	3	8%	37	93%	40	100%
	Nee	7	70%	3	30%	10	100%
Totaal		10	20%	40	80%	50	100%

Drie arbeidsongeschikten zijn het ondanks dezelfde uitkomst wat betreft de hoogte van hun uitkering, ontevreden over de herbeoordeling. Deze ontevredenheid gaat voornamelijk over de werkwijze en de houding van de beoordelaars. Uit het onderstaande citaat blijkt bijvoorbeeld dat de reactie van de arts tijdens de herbeoordeling en het gelijk blijven van de uitkomst, niet met elkaar overeenstemmen. Daarnaast geeft de persoon aan dat hij dit keer niet serieus is behandeld door de arts. De arts luistert met een half oor naar de cliënt en schat de ernst van de situatie niet goed in. Vervolgens geeft de arts aan dat de cliënt niet langer in de WAO kan blijven. Uiteindelijk luidt het besluit dat de cliënt toch dezelfde uitkering behoudt.

“Ik ben onlangs bij het UWV geweest voor een herbeoordeling. Na het gesprek met de arts kreeg ik te horen dat hij mij niet in de WAO kan houden. Ik heb sinds 1980 een chronische aandoening fibromyalgie en sinds 2000 een lichte botontkalking in mijn nek en rug. Volgens de UWV arts is fibromyalgie een moeilijk objectiveerbare aandoening en daarom ook niet de reden van de hevige pijnen waaraan ik lijd. Hij was juist van mening dat ik zoveel mogelijk in beweging moet blijven en dus best kon werken. Ik heb de arts uitgelegd dat ik bij elke lichamelijke inspanning gestraft word met hevige pijn die soms wel dagen lang aanhoud. Voor het onderzoek had ik de arts mijn medisch cv voorgelegd. Ook had ik de uitkomst van een arbeidsonderzoek van een sociale werkplaats meegenomen. Uit dat onderzoek bleek dat ik niet geschikt zou zijn voor een aangepaste functie in hun bedrijf. Ik heb de arts daarop gewezen, maar hij fronste zijn wenkbrauwen en zei niets. Ik heb de arts ook verteld dat ik heel graag zou willen werken, maar dat ik mij gezien mijn toestand daartoe niet in staat acht. Ik ben in het verleden meerdere keren beoordeeld en tijdens die beoordelingen serieus behandeld door het UWV, maar nu ben ik na een gesprek van amper tien minuten met een kluitje het riet ingestuurd.”

Van de 40 arbeidsongeschikten (80%) die hun uitkering zodanig zien gewijzigd dat zij meer uren of zelfs volledig aan het werk moeten gaan, zijn 37 mensen het niet eens met de uitkomst van de éénmalige herbeoordeling. Enkele opmerkelijke ervaringen van hen geven we hieronder weer.

1. De procedure

Het eerste verhaal is van iemand die ervaart dat de procedure voor de éénmalige herbeoordeling niet adequaat is uitgevoerd. Instanties regelen zaken langs elkaar heen en dit zorgt voor onnodige spanning.

“De verzekeringsarts belde in november 2004, maar trof mij niet thuis. In december belde hij weer en dit keer kreeg hij mij wel aan de lijn. Hij vertelde dat ik een oproep zou krijgen. Ik was natuurlijk erg zenuwachtig. Begin januari 2005 belde de secretaresse voor een afspraak en de volgende dag kreeg ik de bevestiging en formulieren. Die zelfde week werd ik gebeld door een reïntegratiebureau met de mededeling dat ze werk voor me hadden. Ik vroeg hoe dat kon, want ik had de keuring pas de volgende week. De man vertelde me doodleuk dat hij mijn gegevens van het UWV had gekregen, en dat hij werk voor me had. Ik heb gezegd dat hij de keuring maar af moest wachten. Maandag werd ik gebeld door een ander reïntegratiebureau met de mededeling dat ze me gingen begeleiden naar werk. Nou, toen heb ik de hoorn erop gesmeten

De arts heeft mij twee keer gebeld. De secretaresse heeft gebeld en mij een brief gestuurd. En ik ben twee keer door een reïntegratiebureau benaderd. Ik had echt de schrik te pakken. In tegenstelling tot wat je zou mogen verwachten van al die ophef vooraf, viel de keuring reuze mee. Hij gebruikte mijn CV meerdere malen. Hij leek belangstellend en zat druk te schrijven. Soms zocht hij dingen op. Het eindresultaat was: wederom volledig afgekeurd. Ik was stomverbaasd, maar het is echt zo. Over die reïntegratiebureaus wist hij niets af, maar hij ging het wel uitzoeken (niets over gehoord uiteraard). Hij vertelde dat er een kans was op een 2e herkeuring en dat ik de beschikking moest afwachten. Deze lag een week later keurig in de brievenbus”.

2. Negatieve emotionele gevolgen

Het tweede verhaal geeft aan hoe een oproep voor een herbeoordeling kan leiden tot stress en depressiviteit.

“Ik was verbaasd over het verloop van het gesprek bij de verzekeringsarts. Hij had het er alleen maar over dat hij de wet moest volgen en daarom geen afwijkende beperking in kon vullen. De arts moet mijn persoonlijke situatie toch objectief beoordelen? Ook toen ik (zwaar geëmotioneerd) vertelde dat er echt geen mogelijkheid is voor mij om 20 uur per week te gaan werken (ik zou het graag doen, want ik zit zeer krap) gaf hij aan dat ik toch een baan moest vinden voor 20 uur. Toen ik vroeg of ik me dan voor 12 uur ziek kon melden, stemde hij hiermee in met een verwijzing naar de REA-wet. Deze wet is voor veel bedoeld, maar niet voor het stelselmatig opvangen van ziektekosten. Deze man moet jurist worden, hij heeft het continu over de wettelijke bepalingen. Ik heb trouwens een gevoel dat er een mogelijkheid is dat hij de diagnose niet goed heeft begrepen en zich misschien vergist met ME.

Wel weet ik zeker dat deze hele gang van zaken mijn gezondheid aan het schaden is. Ik kan niet meer slapen (en dat met reeds bestaande ernstige vermoeidheidsklachten) ik heb geen zin meer in eten, en ik huil de halve dag. Ik kan me echt niet concentreren op alles wat ik nu moet doen; sollicitatieplicht, WW-aanvraag invullen, intakeformulier voor rechtsbijstand invullen i.v.m. bezwaar, en het afhandelen van de aanvraag voor een ontslagvergunning. Dit is mij al veel te veel, hoe moet ik in godsnaam gaan werken?”

3. Niet serieus behandeld voelen

De volgende twee ervaringen zijn van mensen die zich niet serieus behandeld voelen. De eerste persoon kan zijn handen en vingers niet goed gebruiken, maar wordt geadviseerd om datawerk uit te voeren. De tweede persoon vertelt dat zijn eigen inspanningen niet tellen voor het UWV. Er wordt niet geluisterd naar zijn verhaal.

“De UWV arts viel mijn behandelend specialist diverse malen aan tijdens de keuring. Er is niet geluisterd naar de behandelend specialist. De beslissing en het gesprek bij de arbeidsdeskundige waren al vooraf geregeld. Tevens werd er gezegd dat ik me al jaren omringde met een mantel van zorg en begrip van anderen. Ik zou me daar wel erg prettig en gemakkelijk in voelen; ik stelde me aan met andere woorden. Ik heb aan beide handen polsbracen, kan mijn handen en vingers niet goed gebruiken, maar ik kan volgens het UWV wel datawerk doen”.

“Men verwijt mij niet genoeg te doen aan herstel omdat ik geen professionele hulp heb ingeschakeld. Maar ik heb een sterk sociaal netwerk en ook al 10 maanden therapie gehad. Het UWV bepaalt nu indirect dat ik me aanstel! Dit maakt mij boos en moedeloos! Ook is 20 uur per week werken te veel. Gemiddeld op jaarbasis 8-12 uur per week lijkt me reëler Ik heb goeie periodes en mindere! Doet mijn eigen mening nog ter zake? Waar is mijn grondwettelijke recht op de inrichting van mijn eigen leven ? Dit wordt ernstig teniet gedaan door het UWV (of door de regelgeving van de regering).”

4. Doel van de herbeoordeling

In het hier volgende verhaal vertelt de persoon dat zijn ervaring is dat het UWV bezig is om geen of minder uitkering te verstrekken aan mensen. Ook vertelt hij over zijn ongenoegen over het functioneren van het UWV.

“De herbeoordeling is volgens mij alleen bedoeld om iedereen uit de WAO te krijgen. Maar mensen krijgen hierdoor problemen die ze er echt niet bij kunnen hebben. De maatschappij maakt het voor de meeste werklozen alleen maar moeilijker om terug te keren op de arbeidsmarkt. Het maakt me boos, dat er alleen wordt gekeken naar de werkloze en niet naar de instanties die de werklozen weer terug moeten plaatsen op de arbeidsmarkt. Naar mijn mening is het UWV niet in staat om mensen te begeleiden, en maakt het UWV grote fouten, waardoor mensen onzeker en angstig worden, wat vervolgens het terugkeren op de arbeidsmarkt niet bevordert”.

5. Positieve ervaringen

Slechts 2 personen waren positief over de éénmalige herbeoordeling. Hier volgen hun ervaringen:

“Ik ben op een herbeoordelingsgesprek geweest bij het UWV. Ik was op de dag van de oproep natuurlijk erg zenuwachtig Nadat ik mij bij de portier had gemeld en plaats had genomen in de wachtruimte, gierden de zenuwen door mijn keel. Na een kleine 20 minuten kwam de keuringsarts mij persoonlijk halen. De kennismaking met de arts was plezierig en hij stelde mij ook meteen gerust. Hij stelde mij vragen hoe het nu met mijn gezondheid was en bekeek mijn medicijngebruik. Het was een sympathieke arts en geen keuringsmachine. Het gesprek verliep op een zeer prettige manier en hij vertelde mij dat alles bij het oude bleef. Mijn bevinding was zeer positief”.

“Ik ben door een vertrouwenspersoon van de CNV goed begeleid en ik had een zeer menselijke arts en arbeidsdeskundige”.

Reden van wijziging van de uitkering

Aan de arbeidsongeschikten is gevraagd of ze de reden van wijziging van de uitkering weten. De meeste arbeidsongeschikten geven aan dat hun ziekte niet serieus wordt genomen. Ook worden ze soms slechts op basis van één aandoening herkeurd en weer arbeidsgeschikt bevonden.

“De arts houdt geen rekening met mijn energetische beperkingen. Nadat ik heb aangegeven dat het met mij nu nog slechter gaat dan in oktober 2003, is hij toch tot de conclusie gekomen dat ik 20 uur kan werken, terwijl ik maar 1 á 2 uur per dag iets kan ondernemen. De arts heeft gewoon niet geluisterd en heeft mijn BELANGRIJKSTE beperkingen volledig genegeerd zoals vermoeidheid en concentratie problemen. Deze zijn het gevolg van Multiple Sclerose”.

“Volgens de dokter ben ik 100% gezond. Maar dat ben ik niet, ik heb zware artrose in handen en voeten, fibromyalgie, en nog meer.”

Arbeidsongeschikten geven soms ook aan dat ze de reden van wijziging niet weten.

“Ik heb geen flauw idee. Deze beoordeling staat haaks op die van 2 jaar geleden. Dezelfde arts was toen van mening dat de situatie stationair was. En nu na een aanrijding met een aantoonbare verslechtering zou ik plotsklaps hele dagen kunnen werken.”

Ook geven enkele mensen aan dat dit het gevolg is van de strengere nieuwe regels.

“Geen idee wat de reden is. De herbeoordeling lijkt in geen mate realistisch en correct te zijn uitgevoerd. Het ging er volgens mij gewoon om de mensen uit de WAO te krijgen.”

“Ik was eerst 80-100% arbeidsongeschikt, nu 65-80%. Als reden kreeg ik: Je hebt alles gedaan wat van je verwacht werd (zoals revalidatie e.d.), maar er heeft niks geholpen. Door de strengere normen kan ik je niet zo maar, zonder verdere behandeling en zo, in de WAO laten. Dus zal ik in het dossier aanpassen dat je geen 15min. pauze meer moet hebben na 1 uur werken.’ Dat zal meer mogelijkheden scheppen. Het resultaat is dat ik minder arbeidsongeschikt ben. Dit is besloten terwijl er geen enkel medisch onderzoek heeft plaatsgevonden.”

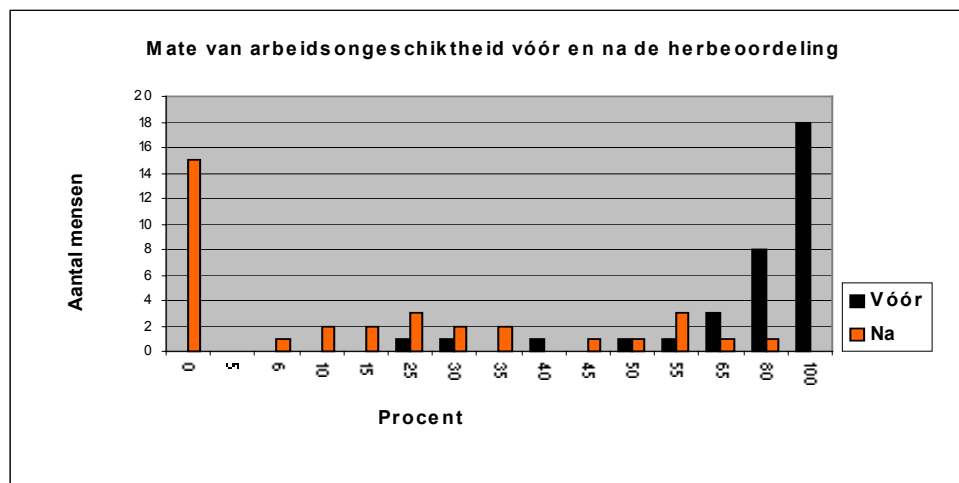
Mate van arbeidsongeschiktheid

De arbeidsongeschikten van wie de uitkering is gewijzigd na de herbeoordeling (40 arbeidsongeschikten) konden aangeven wat de percentage van arbeidsongeschiktheid was **vóór** en **na** de herbeoordeling. Op die manier hebben we inzicht

gekregen in welke mate mensen arbeidsgeschikt zijn bevonden. Deze twee vragen zijn echter niet altijd even zorgvuldig ingevuld.

Bij 34 arbeidsongeschikten⁴ is de mate van arbeidsongeschiktheid **vóór** en **na** de herbeoordeling wel bekend. Onderstaand grafiek geeft aan dat 31 mensen (91%) vóór de herbeoordeling voor 50% of meer arbeidsgeschikt waren. Opmerkelijk is dat er na de herbeoordeling slechts 5 (15%) mensen voor 50% of meer arbeidsgeschikt zijn verklaard. Vóór de herbeoordeling waren 18 mensen⁵ volledig arbeidsgeschikt maar na de herbeoordeling was er niemand volledig arbeidsgeschikt. Vóór de herbeoordeling had je slechts 3 mensen (9%) die minder dan 50% arbeidsgeschikt waren, maar na de herbeoordeling blijken 28 mensen (82%) minder dan 50% arbeidsgeschikt te zijn. Hiervan zijn 15 mensen (54%) 0% arbeidsgeschikt; van deze 15 mensen wordt dus verwacht dat zij volledig op de arbeidsmarkt gaan participeren.

Grafiek 1

Hieronder volgen enkele citaten van personen die voor de herbeoordeling volledig arbeidsgeschikt waren maar na de herbeoordeling volledig arbeidsgeschikt zijn verklaard:

“Ik ben voldoende hersteld bevonden om een 40-urige werkweek te kunnen maken, waardoor mijn verdien capaciteit voldoende is om geen Wao meer te ontvangen. Dat is larie, want mijn klachten verergeren nog steeds.”

“Niet objectief, niet luisteren, politieke poppenkast, niet serieus belastbaarheid testen, vooroordeel. Slechte argumenten, en niet goed op de hoogte van het dossier.”

⁴ Hiervan hebben 20 mensen de percentages **vóór** en **na** de herkeuring wel ingevuld en bij 14 arbeidsongeschikten moet opgemerkt worden dat de percentage van arbeidsgeschiktheid **vóór** de keuring niet bekend is, maar het percentage van arbeidsgeschiktheid **na** de keuring is wel bekend. Bij 7 van deze 14 arbeidsongeschikten is het percentage arbeidsgeschiktheid na de herkeuring namelijk 0% en bij de andere 7 mensen varieert dat van 10% tot 80%. Van deze 14 personen is verder bekend dat zij eerder allemaal een volledige WAO-uitkering ontvingen. Wij denken dat deze 14 personen **vóór** de keuring in de categorie 80-100% arbeidsgeschikt vielen.

⁵ Bij 14 van de 18 personen is er aanname dat zij **vóór** de herkeuring in de categorie 80-100% arbeidsgeschikten vielen. Zie noot 3.

“Het is een vooringenomen standpunt dat er veel mensen uit de WAO uitkering moeten, er is bijvoorbeeld bij mij geen dossierstudie verricht en er is niet geluisterd naar mijn verhaal en klachten.”

De meeste mensen die voor meer uren werk zijn herbeoordeeld twijfelen erg aan dit oordeel:

“De medische situatie is zo omschreven dat er net genoeg arbeidsplaatsen tevoorschijn komen, zodat ze je hele uitkering kunnen intrekken. Ze vonden voor mij 6 functies (3-4 arbeidsplaatsen per functie) waarvan er 5 waren met gemiddeld 24uur werk. Dit zou betekenen dat ik dan nog 45-55% WAO zou krijgen (ik werkte voorheen 38 uur). Nou hebben ze bij elk van die functies 1 arbeidsplaats ‘gevonden’ waar 38 uur gewerkt wordt. Dit betekent dus dat ik minder dan 15% WAO-uitkering krijg. De bezuiniging van de heer de Geus werkt bij mij dus perfect. Ik kan nu met al mijn beperkingen op zoek gaan naar een baan voor 38 uur. Ze zullen mij met open armen ontvangen.”

“Hoe moet ik met zoveel klachten in godsnaam aan het werk komen? Ik die thuis tot weinig in staat ben en al jaren vecht en vecht om toch nog enigszins weer wat te kunnen? Ik die zich niet bij de situatie neerlegt en hoop dat ik toch nog verder komt dan de prognose (eindsituatie) die in 1999 werd afgegeven door de neuroloog en de neuropsycholoog. Ik wil graag werken, maar door mijn klachten kan ik het niet meer. De wet mag namelijk wel verandert zijn, maar mijn klachten en de werkzaamheden in de banen zijn hetzelfde gebleven. Dan is het toch einde verhaal!!!! Echter ik word van 80 / 100% arbeidsongeschikt (keuringsbesluit december 2003) nu ineens volledig arbeidsgeschikt verklaard. Ik ben volgens de keuringsarts wel een beetje beperkt, maar kan daar gemakkelijk 40 uur per week mee werken. Als ik een beetje beperkt was, dan was ik allang aan het werk geweest, dan hoefde ik niet naar een WAO keuring toe en was er niets aan de hand. Eind maart heb ik geen recht meer op een WAO uitkering en 2 maanden later ben ik mijn uitkering kwijt. Enige aanvulling is van korte duur, en daarna krijg ik niets meer. Als dit zo doorgaat komen we in de bijstand. Is dit waar het naar toegaat in Nederland?”

In bezwaar of beroep

Als de arbeidsongeschikten het niet eens zijn met de éénmalige herbeoordeling, kunnen zij in bezwaar of beroep gaan. Van deze groep herbeoordeelden gaan 35 arbeidsongeschikten (70%) wel in bezwaar of beroep en 13 arbeidsongeschikten (26%) niet. Twee arbeidsongeschikten hebben deze vraag niet ingevuld (zie bijlage 1 tabel 6).

Weer aan het werk

Aan de arbeidsongeschikten is tevens gevraagd welke begeleiding zij na de herbeoordeling kregen om aan het werk te komen. De tabel hieronder laat zien dat iets meer dan éénderde deel (36%, 18 personen) van de mensen zelf moest uitzoeken hoe ze weer aan het werk moeten komen. Aan 9 arbeidsongeschikten (18%) is reïntegratie aangeboden. 3 personen hebben begeleiding gekregen van een arbeidsadviseur. Aan een sollicitatietraining, computercursus en omscholing hebben elk één persoon deelgenomen. 58% van de respondenten geeft aan geen of nog geen vorm van begeleiding te hebben ontvangen. 20% is verklaarbaar omdat hun uitkering ongewijzigd is gebleven. 18% werkt al in loondienst. Zij zullen waarschijnlijk (eerst) direct met hun werkgever onderhandelen zonder steun van UWV of reïntegratiehulp. Resteert toch altijd nog 20% waarbij wellicht ten onrechte geen reïntegratieondersteuning is aangeboden. Hierbij moet worden aangetekend dat bezwaar en beroep geen opschortende werking hebben, ook niet

ten aanzien van de reïntegratieplicht. Dat kan dus nooit als reden worden aangevoerd om maar geen aanbod te doen.

Tabel 1 Type begeleiding om aan het werk te komen

	Aantal	%
Taalcursus		
Sollicitatietraining	1	2%
Computercursus	1	2%
Omscholing	1	2%
Bijscholing		
Arbeidsadviseur	3	6%
Reïntegratie	9	18%
N.v.t/nog niet bekend	6	12%
Anders, namelijk...	5	10%
Geen	18	36%
Niet ingevuld	6	12%
Totaal	50	100%

Vijf personen vullen "anders" in. Zij vertelden hierover:

"Mijn werkgever (die sinds de aanrijding in oktober 2003 niets meer heeft laten horen) en ik moeten er samen uit komen"

"Er is door de arbeidsdeskundige wel over reïntegratie gesproken, maar ik heb daar gezien mijn ziekte en het beroep dat tegen de uitkomst van de herbeoordeling loopt, geen interesse in."

"Ik moet zelf maar een reïntegratiebedrijf zoeken, want de arbeidsdeskundige weet ook niet wat voor mij geschikt is"

"Ik moet aan het werk via de Wet Sociale Werkvoorziening."

"Ik krijg hulp bij kosten voor scholing als mijn baas niet wil betalen."

Reïntegratie

Bijna drievierde deel van de arbeidsongeschikten (70%, 35 arbeidsongeschikten) is niet aangemeld bij een reïntegratiebedrijf. Slechts 18% (9 arbeidsongeschikten) van de arbeidsongeschikten zijn wel aangemeld bij een reïntegratiebedrijf (zie bijlage 1 tabel 8). Vijf van de negen arbeidsongeschikten noemen de volgende reïntegratiebedrijven: Solum, Kliq, Plexus, Egberts consulting, Flex en AAM. Van de andere drie personen geeft een persoon aan "geen idee" te hebben om welk reïntegratiebedrijf het gaat, de ander geeft aan "nog niet bekend" en de derde heeft de vraag niet ingevuld. Ongeveer drievierde van de arbeidsongeschikten (74%, 37 personen) geven aan dat zij niet zijn geweest op de mogelijkheid van een individuele reïntegratieovereenkomst (IRO) (zie bijlage 1 tabel 9).

Aangezien dit alleen van toepassing is voor degenen die een reïntegratietraject ingaan, geldt ook hier weer dat 20% verklaarbaar is, omdat de uitkering ongewijzigd is gebleven. Ook de 18% van de mensen die al in loondienst werkt, vallen af. Zij gaan direct met hun werkgever onderhandelen zonder steun van UWV of reïntegratiehulp. Resteert toch altijd nog 36% waarbij niet op de mogelijkheid van een IRO is gewezen.⁶

⁶ Ook hier geldt dat bezwaar en beroep geen opschortende werking hebben, ook niet ten aanzien van de reïntegratieplicht. Het kan niet als reden worden aangevoerd om de individuele reïntegratieovereenkomst niet aan te bieden.

Werksituatie

Ruim drievierde deel van de arbeidsongeschikten (80%, 40 arbeidsongeschikten) werkte **vóór** de éénmalige beoordeling niet in loondienst (zie bijlage 1, tabel 10). Aan degenen die wel in loondienst werkten (18%, 9 arbeidsongeschikten) werd gevraagd of zij bij hetzelfde bedrijf werkten als voordat zij in de WAO kwamen. Zes arbeidsongeschikten (67%) antwoorden met “ja” en drie arbeidsongeschikten (33%) antwoorden met “nee” (zie bijlage 1 tabel 11).

Aan deze negen personen werd tevens gevraagd of er met de werkgever onderhandeld kan worden over uitbreiding van uren en/of meer loon als zij voor een lager percentage arbeidsongeschikt zijn verklaard. Slechts bij twee arbeidsongeschikten is er een onderhandeling mogelijk. Bij vijf arbeidsongeschikten is er geen onderhandeling mogelijk en de andere twee arbeidsongeschikten hebben deze vraag niet beantwoord (zie bijlage 1 tabel 12).

Enkele citaten van personen die verklaarden dat er geen onderhandeling mogelijk is met de werkgever:

“Mijn passende functie was een gecreëerde functie die is weggefallen door bedrijfseconomische maatregelen”

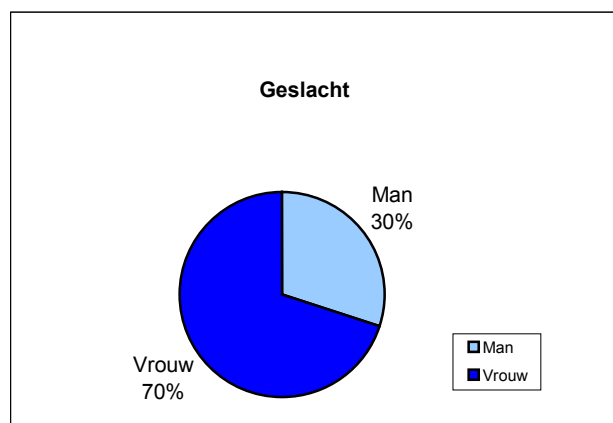
“Door reorganisatie is mijn functie komen te vervallen. Ze moeten me wel iets gaan aanbieden. Maar ik houd 40 uren werken per week niet vol”

“Omdat ik nu al met veel moeite 20 uur kan werken, durft hij dat niet aan”

Kenmerken van de deelnemers aan de enquête

Tabel 2 laat zien dat er meer vrouwen (70%) op de enquête hebben gereageerd dan mannen (30%).

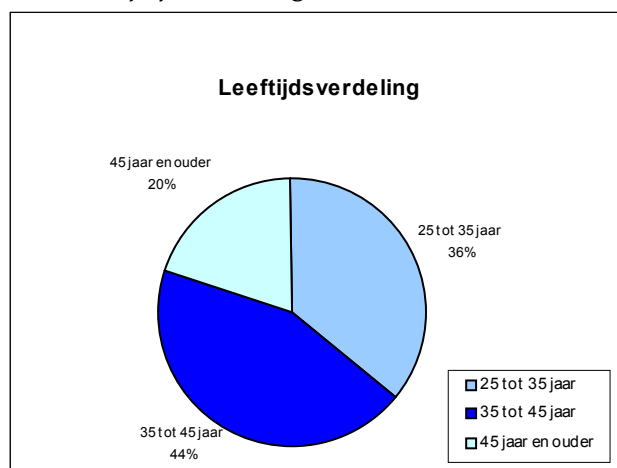
Tabel 2 Geslacht

De jongste respondent is 25 jaar en de oudste is 52 jaar⁷ (zie bijlage 1, tabel 13). De volgende tabel laat zien dat ruim drievierde (80%) van de arbeidsongeschikten jonger is dan 45 jaar. Dat mag ook worden verwacht omdat de procedure van eenmalige herbeoordelingen begint met de jongste leeftijdscategorie. Het is dan ook niet opmerkelijk dat ruim eenderde (36%) deel jonger is dan 35 jaar.

⁷ Zie voor toelichting de derde alinea in de inleiding.

Tabel 3 Leeftijdverdeling

De duur van de uitkering varieert van 2 tot 26 jaar. De gemiddelde duur van de uitkering is 7,2 jaar.

Soort uitkering

Ongeveer drievierde deel (70%, 35 leden) van de leden had een volledige WAO-uitkering. 10% (5 leden) had gedeeltelijk WAO en gedeeltelijk salaris en nog eens 10% had gedeeltelijk WAO en gedeeltelijk WW. Er zijn geen respondenten met een Wajong of Waz uitkering. Het aandeel van mannen en vrouwen met een volledige WAO-uitkering is ongeveer gelijk, namelijk 67% en 71%. Opmerkelijk is dat er onder de leeftijdscategorie van 25 tot 35 jaar veel respondenten (83%) zijn met een volledige WAO-uitkering. Een mogelijke verklaring is dat dit toch Wajongers betreft, die hun uitkering niet correct hebben ingevuld of zich niet realiseren dat zij een Wajong-uitkering hebben en geen WAO-uitkering. De respondenten met een gedeeltelijk WAO en gedeeltelijk WW uitkering worden meer (30%) bij de leeftijdscategorie van 45 jaar en ouder aangetroffen (zie bijlage 1 tabel 14).

Samenvatting

- Voor sommige mensen is het onduidelijk is of de herkeuring een éénmalige herbeoordeling is of een "normale" herkeuring. Drie mensen ouder dan vijftig jaar hebben bijvoorbeeld de vragenlijst ingevuld. Kennelijk hebben deze drie mensen de herkeuring streng ervaren. Het LVA krijgt deze signalen ook, ondanks het feit (wat mensen zelf vaak aangeven) dat ze door UWV zijn geïnformeerd dat ze niet onder die procedure vallen. Verwarring slaat dus gemakkelijk toe. Dit is een punt van aandacht. De UWV-medewerkers kunnen tijdens de herkeuring (nogmaals) duidelijk maken dat dit geen éénmalige herbeoordeling betreft, maar een 'normale' herkeuring. Een tweede advies aan UWV is om bij de oproep cliënten wijzen op de mogelijkheid om zich door professionele of vrijwillige hulpverleners (zoals spreekuurhouders) te laten informeren en/of te laten begeleiden bij hun voorbereiding. Voorwaarde is dan natuurlijk wel dat ze daar voldoende tijd voor krijgen!
- De groep respondenten betreft in meerderheid vrouwen (70% tegenover 30% mannen).
- Ruim eenderde deel van de arbeidsongeschikten is jonger dan 35 jaar, maar dat mag ook worden verwacht omdat eerst de jongste leeftijdscategorie wordt opgeroepen.

- Bijna drievierde deel (70%) van de arbeidsongeschikten heeft een volledige WAO uitkering.
- Na de oproep moeten arbeidsongeschikten vrij snel verschijnen bij het UWV (36% geeft aan 'minder dan een week' en nog eens 36% geeft aan 'ongeveer 2 weken'), maar goede begeleiding ontbreekt bij de voorbereiding op de herbeoordeling. Hulp ter voorbereiding op de herbeoordeling wordt vaak in de familiesfeer gezocht. Het is opmerkelijk dat er zo weinig gebruik is gemaakt van het begeleidingsaanbod van lokale spreekuren en de vakbonden. Een mogelijke verklaring is de korte voorbereidingstijd. Een andere verklaring kan zijn dat de respons vooral via de website van de LVA is gekomen van mensen zijn die de weg naar het genoemde begeleidingsaanbod niet kennen.
- De herbeoordeling heeft tot gevolg dat veel mensen in staat worden geacht om (meer) te werken.
Vóór de herbeoordeling waren er slechts 3 mensen (9%) die geschikt waren om 50% of meer te werken maar na de herbeoordeling worden 28 mensen (82%) geacht 50% of meer te kunnen werken. Hiervan zijn zelfs 15 mensen (54%) 0% arbeidsongeschikt, dat wil zeggen dat van deze 15 mensen wordt verwacht dat zij volledig op de arbeidsmarkt gaan participeren.
- Veel arbeidsongeschikten (80%, 40 arbeidsongeschikten) zijn het (daarom) niet eens zijn met de uitkomst van de herbeoordeling. Veel mensen uit deze groep geven aan dat hun ziekte niet serieus wordt genomen; er wordt volgens hen niet geluisterd naar hun verhaal. Anderen raken in paniek door de oproep en de bijkomende bureaucratie.
- Veel mensen (35 personen, 70%) gaan in bezwaar of beroep.
- Er wordt weinig begeleiding aangeboden aan mensen om aan het werk te komen. Iets meer dan éénderde deel (36%, 18 personen) van de mensen moet zelf uitzoeken hoe ze weer aan het werk komen. Aan 9 arbeidsongeschikten (18%) is reïntegratie aangeboden; 3 personen (6%) hebben begeleiding gekregen van een arbeidsadviseur. Aan een sollicitatietraining, computercursus en omscholing hebben elk één persoon deelgenomen.
- Ongeveer drievierde van de arbeidsongeschikten (74%, 37 personen) geven aan dat zij niet zijn geweest op de mogelijkheid van een individuele reïntegratie-overeenkomst (IRO). Een deel hiervan is verklaarbaar: bij 20% van de mensen is hun uitkering ongewijzigd gebleven en 18% van de mensen gaat onderhandelen met hun werkgever. Resterend toch altijd nog 36% van de mensen die, wellicht ten onrechte, niet op de mogelijkheid van een IRO zijn geweest.
- Slechts 9 arbeidsongeschikten (18%) werkten voor de éénmalige herbeoordeling in loondienst. Hiervan werkten 6 arbeidsongeschikten (67%) bij hetzelfde bedrijf als voordat zij in de WAO kwamen en 3 arbeidsongeschikten (33%) werkten bij een ander bedrijf. Aan de 9 arbeidsongeschikten is tevens gevraagd of er met de werkgever onderhandeld kan worden over uitbreiding van uren en/of meer loon als zij voor een lager percentage arbeidsongeschikt zijn verklaard. Slechts bij 2 arbeidsongeschikten is er onderhandeling mogelijk. Bij vijf arbeidsongeschikten is er geen onderhandeling mogelijk en 2 arbeidsongeschikten hebben deze vraag niet beantwoord. Dit geeft aan dat terugkeer of de mogelijkheid tot meer participatie op de arbeidsmarkt veel haken en ogen heeft. Deze groep arbeidsongeschikten ziet zelf meer problemen dan kansen voor het verrichten van (meer uren) betaalde arbeid in de nabije toekomst.

Bijlage Tabellen

Tabel 1: Tijd tussen oproep en verschijnen bij het UWV

	Aantal	%
Minder dan 1 week	18	36%
Ongeveer 2 weken	18	36%
Ongeveer 3 weken	6	12%
Langer dan 3 weken	6	12%
Niet ingevuld	2	4%
Totaal	50	100%

Tabel 2: Van wie hulp gekregen?

	Aantal	%
Een gezinslid of familielid	12	75%
Een kennis		
Een plaatselijke spreekuurhouder		
Iemand van de vakbond	2	13%
anders, namelijk...	2	13%
Niet ingevuld		
Totaal	16	100%

Tabel 3: UWV kantoren

	Aantal	%
Alkmaar	3	6%
Amsterdam	4	8%
Apeldoorn	3	6%
Arnhem	6	12%
Breda	3	6%
Den Bosch	2	4%
Goes	4	8%
Groningen	3	6%
Heerlen	5	10%
Hengelo	3	6%
Leeuwarden	1	2%
Leiden	3	6%
Lelystad	1	2%
Maastricht	1	2%
Rijswijk	2	4%
Tilburg	3	6%
Utrecht	1	2%
Venlo	1	2%
Anders	1	2%
Totaal	50	100%

Tabel 4: Wijziging uitkering na herbeoordeling

	Aantal	%
Ja	40	80%
Nee	10	20%
Totaal	50	100%

Tabel 5: Eens met uitkomst van de eenmalige herbeoordeling

	Aantal	%
Ja	10	20%
Nee	40	80%
Totaal	50	100%

Tabel 6: In bezwaar of beroep

	Aantal	%
Ja	35	70%
Nee	13	26%
Niet ingevuld	2	4%
Totaal	50	100%

Tabel 7: Procentuele verandering voor na de herbeoordeling

	Aantal	%
10	1	4%
20	1	4%
25	3	11%
30	1	4%
35	1	4%
40	1	4%
45	1	4%
50	1	4%
55	2	7%
65	3	11%
74	1	4%
80	2	7%
100	9	33%
Totaal	27	100%

Tabel 8: Aanmelding bij reïntegratiebedrijf

	Aantal	%
Ja	9	18%
Nee	35	70%
Niet ingevuld	6	12%
Totaal	50	100%

**Tabel 9: Gewezen op de mogelijkheid van een
Individuele Reïntegratieovereenkomst (IRO)**

	Aantal	%
Ja	8	16%
Nee	37	74%
Niet ingevuld	5	10%
Totaal	50	100%

Tabel 10: Werkzaam in loondienst

	Aantal	%
Ja	9	18%
Nee	40	80%
Niet ingevuld	1	2%
Totaal	50	100%

Tabel 11: Werkzaam bij hetzelfde bedrijf

	Aantal	%
Ja	6	67%
Nee	3	33%
Totaal	9	100%

**Tabel 12: Mogelijkheid tot onderhandeling over
uitbreiding uren en/of meer loon bij een lager
percentage arbeidsongeschiktheid**

	Aantal	%
Ja	2	22%
Nee	5	56%
Niet ingevuld	2	22%
Totaal	9	100%

Tabel 13: Leeftijd deelnemers enquête

	Aantal	%
25	1	2%
28	2	4%
29	1	2%
30	1	2%
31	7	14%
32	1	2%
33	4	8%
34	1	2%
35	1	2%
36	5	10%
37	2	4%
38	5	10%
39	2	4%
40	1	2%
41	2	4%
42	2	4%
43	1	2%
44	1	2%
45	1	2%
46	1	2%
47	3	6%
49	2	4%
51	2	4%
52	1	2%
Totaal	50	100%

Tabel 14: Soort uitkering naar 'geslacht' en 'leeftijdscategorie'

	Wat is uw geslacht?				Totaal	25 tot 35 jaar		35 tot 45 jaar		45 jaar en ouder		Totaal		
	Man		Vrouw			Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%			
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal							%	Aantal	%
Ik heb een volledige WAO-uitkering	10	67%	25	71%	35	70%	15	83%	15	68%	5	50%	35	70%
Ik heb alleen maar een gedeeltelijke WAO-uitkering	1	7%	1	3%	2	4%			1	5%	1	10%	2	4%
Ik heb gedeeltelijk WAO en gedeeltelijk salaris	1	7%	4	11%	5	10%	1	6%	4	18%			5	10%
Ik heb gedeeltelijk WAO en gedeeltelijk WW	2	13%	3	9%	5	10%	1	6%	1	5%	3	30%	5	10%
Ik heb gedeeltelijk WAO en gedeeltelijk Bijstand/IOAW/IOAZ	1	7%	1	3%	2	4%	1	6%	1	5%			2	4%
Ik heb Wajong (jonggehandicapten)														
Ik heb Waz (zelfstandigen)														
Ik heb een andere uitkering, te weten...														
Niet ingevuld			1	3%	1	2%					1	10%	1	2%
Totaal	15	100%	35	100%	50	100%	18	100%	22	100%	10	100%	50	100%

Colofon

opdrachtgever	LVA
financier	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
auteur(s)	Drs. E. Kromontono, drs. T. Nederland
omslag	Korteweg Communicatie, Eindhoven
opmaak	M. de Bondt
uitgave	Verwey-Jonker Instituut

De publicatie kan gedownload worden via onze website: <http://www.verwey-jonker.nl>.

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2005

D9499522.tn/mb